

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów „Zielona infrastruktura – zwiększanie kapitału naturalnego Europy”

COM(2013) 249 final

(2014/C 67/31)

Sprawozdawca: **Adalbert KIENLE**

Dnia 3 lipca 2013 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów „Zielona infrastruktura – zwiększanie kapitału naturalnego Europy”

COM(2013) 249 final.

Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 1 października 2013 r.

Na 493. sesji plenarnej w dniach 16–17 października 2013 r. (posiedzenie z 16 października) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjął 134 głosami – 4 osoby wstrzymały się od głosu – następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES przyjmuje z zadowoleniem komunikat Komisji w sprawie zielonej infrastruktury oraz jej zamiar wspierania projektów w zakresie zielonej infrastruktury za pomocą pakietu środków.

1.2 Komitet zaleca skorzystanie z doświadczeń związanych z wdrażaniem tego pakietu środków, aby móc wykorzystać je do dalszego rozwoju strategii dotyczącej zielonej infrastruktury zapowiedzianej w strategii ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r.

1.3 EKES wspiera cel, jakim jest połączenie korzyści ekologicznych z gospodarczymi i społecznymi poprzez realizację projektów w zakresie zielonej infrastruktury. Należy dążyć do stworzenia infrastruktury składającej się z naturalnych, półnaturalnych struktur krajobrazu oraz gruntów użytkowych lub terenów mieszkalnych, która przyczyni się do zachowania różnorodności biologicznej oraz innych czynników środowiskowych i równocześnie będzie świadczyć tanie i zrównoważone usługi na rzecz społeczeństwa. W przypadku zielonej infrastruktury – inaczej niż w odniesieniu do Natury 2000 – nie chodzi o instrument prawny; celem tej inicjatywy nie jest stworzenie dodatkowej sieci ochrony przyrody, wykraczającej poza sieć Natura 2000.

1.4 EKES stwierdza, że główna odpowiedzialność za projekty w zakresie zielonej infrastruktury leży po stronie państw członkowskich, w szczególności po stronie instytucji odpowiedzialnych za planowanie regionalne i lokalne. Przy promowaniu zielonej infrastruktury UE pełni przede wszystkim rolę wspierającą. Koncepcję zielonej infrastruktury należy niezwłocznie skutecznie uwzględnić w takich obszarach polityki jak rolnictwo, leśnictwo, ochrona przyrody, polityka wodna, polityka morska, rybołówstwo, polityka regionalna i polityka spójności, miejskie planowanie przestrzenne, polityka przeciwdziałania zmianie klimatu, polityka transportowa i energetyczna, ochrona

ludności oraz polityka użytkowania gruntów, a także w odpowiednich unijnych instrumentach finansowania.

1.5 Jeśli chodzi o projekty w zakresie zielonej infrastruktury mające znaczenie ogólnoeuropejskie, odpowiedzialność musi przejść bezpośrednio UE. EKES popiera propozycję, aby w celu finansowania zielonej infrastruktury wprowadzić inicjatywę TEN-G, analogicznie jak w przypadku sieci transeuropejskich w zakresie transportu, energetyki i telekomunikacji, wraz z listą projektów w zakresie zielonej infrastruktury o znaczeniu europejskim przedstawionych w sposób kartograficzny.

1.6 Przy realizowaniu projektów na poziomie regionalnym lub lokalnym głównymi ich podmiotami są instytucje odpowiedzialne za planowanie regionalne i lokalne, miasta i gminy, instytucje realizujące projekty infrastrukturalne w takich obszarach jak budowa dróg, kolejnictwo, inżynieria hydrotechniczna i zapobieganie powodziom, rolnictwo i leśnictwo, przedsiębiorstwa i inwestorzy, organizacje społeczeństwa obywatelskiego działające na rzecz ochrony środowiska oraz związki zawodowe. Podmiotom tym należy udzielić mocnego wsparcia. Kwestią decydującą o powodzeniu projektów w zakresie zielonej infrastruktury jest bowiem to, iż są one inicjowane, akceptowane i realizowane właśnie przez te podmioty.

1.7 EKES uważa za konieczne poświęcenie wczesnemu angażowaniu społeczeństwa obywatelskiego w projekty w zakresie zielonej infrastruktury zdecydowanie większej uwagi niż uczyniono to w komunikacie Komisji. Decydujące znaczenie mają w tym przypadku wspólne procesy planowania i odpowiednio wczesne zaangażowanie obywateli i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

1.8 Należy przy tym wziąć pod uwagę, że projekty w zakresie zielonej infrastruktury mogą również wywoływać konflikty pomiędzy uzasadnionymi interesami uczestników projektu, w związku z czym muszą zostać wprowadzone odpowiednie mechanizmy pomagające rozwiązywać takie sytuacje, znajdujące

równowagę między interesami stron oraz wspierającą optymalizację projektu. Odpowiednio prowadzone projekty w zakresie zielonej infrastruktury mogą przyczynić się do złagodzenia lub do przewyciężenia tradycyjnych konfliktów między ochroną przyrody a jej użytkowaniem. EKES podkreśla, iż aby pobudzić niezbędne inwestycje prywatne musi zostać stworzony odpowiedni system zachęt.

2. Wstęp

2.1 Zachowanie i odbudowa różnorodności biologicznej ma podstawowe znaczenie dla dobrostanu człowieka, dobrobytu gospodarczego i warunków do życia ze względu na wartość różnorodności samej w sobie oraz ze względu na świadczone przez nią – w formie kapitału naturalnego – usługi o fundamentalnym znaczeniu. Dlatego w strategii ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r. ⁽¹⁾ Komisja Europejska ustanowiła cel, by do roku 2020 powstrzymać w UE degradację funkcji ekosystemu i przywrócić je w możliwie największym stopniu. Wsparcie w ramach europejskiej strategii dotyczącej zielonej infrastruktury powinny otrzymać w szczególności infrastruktury zielone.

2.2 Przyjęty przez Komisję 6 maja 2013 r. komunikat „Zielona infrastruktura – zwiększanie kapitału naturalnego Europy” zawiera następujące priorytety:

- promowanie zielonej infrastruktury w ważnych obszarach polityki jak rolnictwo, leśnictwo, ochrona przyrody, polityka wodna, polityka morska i rybołówstwo, polityka regionalna i polityka spójności, przeciwdziałanie zmianie klimatu i dostosowanie się do niej, polityka transportowa i energetyczna, ochrona ludności oraz polityka użytkowania gruntów poprzez opublikowanie wytycznych dotyczących włączenia koncepcji zielonej infrastruktury w realizację tych strategii politycznych w latach 2014–2020;
- wzmocnienie badań naukowych w zakresie zielonej infrastruktury, ulepszenie bazy wiedzy i baz danych oraz wspieranie innowacyjnych technologii;
- poprawa dostępu do środków finansowych dla projektów w zakresie zielonej infrastruktury do 2014 r.; stworzenie razem z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym specjalnego unijnego instrumentu wspierającego te projekty;
- promowanie projektów w zakresie zielonej infrastruktury na szczeblu unijnym; do końca 2015 r. Komisja przeprowadzi badanie możliwości rozwoju sieci projektów w zakresie zielonej infrastruktury o znaczeniu unijnym w ramach inicjatywy TEN-G.

2.3 W swojej opinii z 26 października 2011 r. dotyczącej strategii ochrony różnorodności biologicznej ⁽²⁾ EKES przyjął tę strategię z zadowoleniem, skrytykował jednakże brak analizy przyczyn braku realizacji celów dotyczących różnorodności biologicznej. Stwierdził, że w skutecznym wdrożeniu tej strategii przeszkadza brak woli politycznej w państwach członkowskich.

3. Uwagi ogólne

3.1 Jasną definicję zielonej infrastruktury podaje David Rose w „Green Infrastructure. A Landscape Approach”: „Jako zieloną

infrastrukturę określa się elementy, które łączą środowisko naturalne z obszarem zabudowanym i sprawiają, że miasta stają się lepszym miejscem do życia; są to np. parki, ścieżki, zielone dachy i ulice oraz miejski drzewostan. W ujęciu regionalnym zielona infrastruktura oznacza sieć składającą się z obszarów naturalnych, terenów zielonych, zielonych dróg, gruntów (leśnych i rolnych) i innych elementów, które wpływają korzystnie na zdrowie i samopoczucie człowieka oraz na ekosystemy (...).”

3.2 Przykładami zielonej infrastruktury są:

- Tworzenie lub ochrona naturalnych terenów zalewowych: wał przeciwpowodziowy sam w sobie zapobiega powodziom, ale oprócz tego tereny zalewowe służą filtrowaniu wody, stabilizują poziom wód gruntowych, stają się miejscami wypoczynku, absorbują CO₂, dostarczają drewno użytkowe i wpływają na łączenie się naturalnych siedlisk.
- Lasy, w których występują dobre połączenie gatunków, wieku i struktur, absorbują duże ilości wody i chronią gleby, zapobiegają powodziom i osuwiskom bądź zmniejszają ich skutki.
- Zielona infrastruktura jako nierozłączna część rozwoju obszarów mieszkalnych: odpowiednio zaplanowane parki, aleje, ścieżki, zielone dachy i zielone ściany stanowią oszczędny sposób na poprawę klimatu miejskiego i ogólnej jakości życia w mieście. Oprócz tego przyczyniają się do różnorodności biologicznej i do przeciwdziałania zmianie klimatu.

3.3 82 % obszaru UE znajduje się poza siecią Natura 2000. Dlatego oczywiste jest, że utrzymanie i przywrócenie różnorodności biologicznej poprzez promowanie zielonej infrastruktury również poza siecią Natura 2000 ma szczególne znaczenie zarówno dla funkcjonowania sieci obszarów chronionych, jak i dostarczania usług ekosystemowych. W odróżnieniu od Natury 2000, w przypadku zielonej infrastruktury nie chodzi o instrument prawny. Nie może więc ona zastąpić sieci Natura 2000 – może tylko stanowić jej uzupełnienie o dalsze komponenty. Celem inicjatywy dotyczącej zielonej infrastruktury nie jest stworzenie dodatkowej sieci ochrony przyrody, wykraczającej poza sieć Natura 2000. EKES opowiada się za tym, by inicjatywę dotyczącą zielonej infrastruktury wykorzystać w szczególności do wspierania ochrony przyrody i środowiska oraz aby wyraźnie ją promować we wszystkich państwach członkowskich.

3.4 EKES podkreśla konieczność wczesnego aktywnego włączenia społeczeństwa obywatelskiego w projekty w zakresie zielonej infrastruktury, jak zostało to określone w konwencji z Aarhus, która mówi o udziale społeczeństwa w sprawach dotyczących środowiska. Wiele przykładów potwierdza w jak dużym stopniu powodzenie projektów jest zależne od ich poparcia lub odrzucenia przez społeczeństwo obywatelskie. Dlatego też w strategii Komisji Europejskiej należy o wiele silniej wypuklić podejście oddolne oraz tworzenie partnerstw z przedstawicielami gmin, podmiotów realizujących projekty infrastrukturalne, przedstawicielami gospodarki i związków zawodowych, rolnictwa, leśnictwa oraz przedstawicielami gospodarki wodnej i ochrony wybrzeża, jak i organizacji pozarządowych działających w dziedzinie ochrony środowiska.

⁽¹⁾ COM(2011) 244 final.

⁽²⁾ Opinia EKES-u w sprawie unijnej strategii ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r., Dz.U. C 24 z 28.1.2012, s. 111–116.

3.5 EKES stwierdza z ubolewaniem, że komunikat Komisji Europejskiej dotyczący zielonej infrastruktury nie zawiera zapowiedzianej w strategii ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r. europejskiej strategii dotyczącej zielonej infrastruktury. Niemniej EKES przyjmuje z zadowoleniem działania zapowiedziane w komunikacie i uważa, że są one krokami zmierzającymi w dobrym kierunku. Doświadczenia związane z wdrażaniem tych środków należy wykorzystać do dalszego rozwoju inicjatywy dotyczącej zielonej infrastruktury.

3.6 EKES uważa za konieczne ustalenie większej liczby priorytetów dotyczących wdrażania strategii dotyczącej zielonej infrastruktury niż zostało to określone w komunikacie. Tak jak w przypadku strategii ochrony różnorodności biologicznej, również w tym komunikacie brakuje jasnej analizy przyczyn, dlatego inicjatywa dotycząca zielonej infrastruktury nie zyskuje wystarczającej popularności. Przewidziane wprowadzenie wytycznych technicznych i ulepszenie informacji oraz bazy wiedzy nie zastąpią brakującej woli politycznej w poszczególnych państwach członkowskich w zakresie wdrożenia tych koncepcji. Zdaniem EKES-u skuteczna strategia dotycząca zielonej infrastruktury powinna obejmować konsekwentny monitoring, krytyczną analizę środków podjętych przez państwa członkowskie oraz – w razie potrzeby – działania następcze polegające na udzieleniu wsparcia państwom członkowskim lub regionom wykazującym znaczne deficyty.

4. Uwagi szczegółowe

4.1 Rola UE we wspieraniu zielonej infrastruktury

4.1.1 Główna odpowiedzialność za projekty w zakresie zielonej infrastruktury leży po stronie państw członkowskich, w szczególności po stronie instytucji odpowiedzialnych za planowanie regionalne i lokalne. UE pełni przede wszystkim rolę wspierającą, która polega na upowszechnianiu koncepcji zielonej infrastruktury oraz, jak przewidziano to w komunikacie Komisji, na zapewnieniu odpowiednich i łatwo dostępnych baz informacji i wiedzy. Jako że instrumenty finansowe UE mają ogromny wpływ na planowanie regionalne i lokalne, włączeniu koncepcji zielonej infrastruktury do instrumentów finansowych należy nadać szczególny priorytet.

4.1.2 Jeśli chodzi o projekty w zakresie zielonej infrastruktury mające znaczenie ogólnoeuropejskie, odpowiedzialność musi przejść bezpośrednio UE. Są to projekty, które wynikają z transgranicznych cech danego krajobrazu jak pasma górskie, rzeki lub obszary leśne. Jako dobry przykład takiego projektu wymieniono w komunikacie europejski „zielony pas”. W kontekście europejskiej zielonej infrastruktury szczególną uwagę należy poświęcić dolinom rzek przekraczającym granice państw. W odniesieniu do takich rzek jak Dunaj czy Łaba, które w tym roku w wyniku powodzi spowodowały poważne szkody, możliwe jest połączenie wzmocnienia ochrony przeciwpowodziowej oraz ochrony środowiska wodnego, którego różnorodność biologiczna jest ważna dla całej Unii Europejskiej, z rozwojem gospodarki i turystyki właśnie poprzez zastosowanie koncepcji zielonej infrastruktury.

4.1.3 EKES opowiada się za promowaniem sieci strategicznie zaplanowanych projektów w zakresie zielonej infrastruktury o unijnym znaczeniu przede wszystkim poprzez przygotowanie listy projektów przedstawionych w sposób kartograficzny. Temu przedsięwzięciu należy nadać podobny priorytet w ramach inicjatywy TEN-G, jaki posiadają europejskie inicjatywy w obszarach transportu, energetyki i telekomunikacji.

4.2 Upowszechnianie koncepcji zielonej infrastruktury w UE

Ważny powód niezadowolającego poziomu upowszechnienia i promowania zielonej infrastruktury EKES dostrzega w braku wiedzy o koncepcji zielonej infrastruktury oraz jej praktycznych korzyściach, a także możliwych oszczędnościach. Komisja słusznie stawia sobie za cel szerzenie wiedzy na temat zielonej infrastruktury wśród kluczowych zainteresowanych stron, wspieranie wymiany informacji na temat najlepszych praktyk oraz wzmocnienie bazy wiedzy o zielonej infrastrukturze. Dobrą platformę do tych działań stanowią media społecznościowe. EKES uważa, że przed rozpoczęciem tych działań ważne jest przyjęcie jasnej definicji zielonej infrastruktury, która będzie zrozumiała dla ogółu społeczeństwa. Definicja, którą posługuje się Komisja, nie spełnia tego założenia⁽³⁾.

4.3 Uwzględnienie specyfiki sytuacji w państwach członkowskich

4.3.1 W poszczególnych państwach członkowskich i regionach występowanie terenów naturalnych, półnaturalnych czy zabudowanych jest zróżnicowane. W niektórych mocno zasiedlonych regionach i miastach wykorzystanie powierzchni „szarej infrastruktury” jest nadzwyczaj duże, podczas gdy inne regiony dysponują dużymi terenami naturalnymi. W odniesieniu do europejskich środków wspierających zieloną infrastrukturę należy w regionach dokonać rozróżnienia, czy w danym przypadku chodzi o stworzenie nowej zielonej infrastruktury, czy o obszary, gdzie priorytetem będzie ochrona i zachowanie istniejącego krajobrazu.

4.4 Integracja z kluczowymi obszarami polityki i ich instrumentami finansowania

4.4.1 W komunikacie słusznie przypisano najwyższy priorytet skutecznemu włączeniu aspektów zielonej infrastruktury do jak największej ilości obszarów polityki.

4.4.2 EKES przyjmuje z zadowoleniem informację o pracach nad technicznymi wytycznymi zawierającymi zasady i warunki ramowe dotyczące włączenia aspektów zielonej infrastruktury do polityki regionalnej, polityki spójności, polityki przeciwdziałania zmianie klimatu i ochrony środowiska, polityki ochrony zdrowia i konsumenta, jak i wspólnej polityki rolnej oraz do powiązanych z nimi mechanizmów finansowych. Wytyczne powinny zostać szybko opublikowane, aby państwa członkowskie, które pracują już nad planami operacyjnymi, mogły je wykorzystać w okresie planowania 2014–2020.

4.4.3 Zielona infrastruktura nie zależy wyłącznie od inwestycji publicznych, ale również od inwestycji prywatnych. EKES podkreśla, że inwestycje prywatne w zakresie zielonej infrastruktury wymagają odpowiednich zachęt. EKES z zadowoleniem przyjął zamiar stworzenia razem z EBI specjalnego unijnego instrumentu finansowego.

4.5 Skuteczny udział społeczeństwa obywatelskiego w planowaniu regionalnym i lokalnym

4.5.1 W komunikacie dostrzeżono wprawdzie potrzebę włączenia zielonej infrastruktury do regionalnego planowania przestrzennego, jednak EKES wskazuje, że w dokumencie tym nie zostały wymienione żadne konkretne środki tworzące plan działań w tym zakresie. To właśnie planowanie przestrzenne

⁽³⁾ COM(2013) 249 final, s. 3.

i urbanistyczne oraz kształtowanie krajobrazu mają znaczący wpływ na wdrożenie zielonej infrastruktury, natomiast ze względu na zasadę pomocniczości oddziaływanie na nie z poziomu europejskiego jest ograniczone.

4.5.2 EKES wzywa do zapewnienia wczesnego włączenia społeczeństwa obywatelskiego w projekty regionalne i lokalne, ponieważ bez jego udziału projekty w zakresie zielonej infrastruktury nie będą mogły być realizowane lub będą skazane na niepowodzenie ze względu na brak ich akceptacji. Konieczne są wspólne procesy planowania, przyznające tym podmiotom czynną rolę w jego kształtowaniu. Należy przy tym zwrócić uwagę, by przy podejmowaniu decyzji w sprawie zielonej infrastruktury nie kierować się tylko dążeniem do zapewnienia korzyści wszystkim stronom, ale by uczestnicy zaakceptowali również ewentualne niekorzystne konsekwencje wdrożenia tej inicjatywy (np. jeśli ochrona zielonej infrastruktury na brzegach rzek lub jezior będzie wiązała się z zakazem zabudowy). Konflikty wynikające z konkurujących ze sobą celów związanych z użytkowaniem danego obszaru (np. produkcja żywności, obszary mieszkalne i infrastruktura, korytarze ekologiczne, ochrona różnorodności biologicznej) muszą być jasno omówione, jak również należy znaleźć możliwości ich rozwiązania.

4.6 Zielona infrastruktura na obszarach miejskich

4.6.1 EKES widzi ogromny potencjał wdrażania środków dotyczących zielonej infrastruktury na obszarach miejskich. Niosą one ze sobą korzyści dla zdrowia, pozytywnie wpływają na klimat w miastach i zwiększają ich atrakcyjność, a także tworzą miejsca pracy. To właśnie w miastach szczególnie ważne jest zwiększanie zrozumienia rozwiązań dotyczących zielonej infrastruktury – począwszy od szkół – i wzmocnianie aktywnego udziału społeczeństwa obywatelskiego w tych działaniach. EKES ocenia obecne duże zainteresowanie uprawą ogródków na obszarach miejskich, jak i rolnictwem miejskim, jako wyraźny znak mówiący o gotowości wielu obywateli do tworzenia nienaruszonych ekosystemów oraz nowych form wspólnoty i świadomości społecznej.

4.7 Integracja z rolnictwem i rozwojem wsi

4.7.1 Rodzaj i zakres włączenia zielonej infrastruktury w te obszary zależą w dużej mierze od wyników wspólnej polityki rolnej (WPR) oraz wieloletnich ram finansowych UE na lata 2014–2020. W odniesieniu do obu obszarów osiągnięto polityczne porozumienie. EKES wielokrotnie opowiadał się za rolnictwem wielofunkcyjnym oraz podejściem funkcjonalnym

w zakresie dopłat bezpośrednich. W obliczu zbliżającej się reformy rolnej, której celem jest ekologizacja europejskiego rolnictwa, uzyskanie dopłat bezpośrednich zależy od spełnienia wyższych standardów środowiskowych oraz wskazania ekologicznych obszarów priorytetowych. EKES przeanalizuje dogłębnie decyzje dotyczące reformy WPR i odpowiednio uzgodni swoje stanowisko.

4.7.2 EKES oczekuje, iż w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, a w szczególności środków rolno-środowiskowych, zostaną podjęte dalsze działania w zakresie spójności ekologicznej. EKES wielokrotnie podkreślał, iż większość rolników i leśników ma przychylny podejście do ochrony przyrody oraz biotopów. Wiele projektów modelowych potwierdza, że można wiele osiągnąć poprzez wspólne działania oparte na partnerstwie. EKES zachęca do włączenia do projektów w zakresie zielonej infrastruktury gruntów użytkowanych rolniczo, zarówno w sposób ekstensywny, jak i intensywny, na których uprawy prowadzone są w sposób zasobooszczędny. W szczególności należy preferować działania dobrowolne, zintegrowane z produkcją. Należy również zbadać potencjał zielonej infrastruktury dla rozwoju wsi pod kątem aspektów socjalnych i demograficznych.

4.8 Połączenie zielonej infrastruktury z innymi obszarami polityki

4.8.1 **Zintegrowane zarządzanie gospodarką wodną i strefą przybrzeżną** powinno w jak najbardziej efektywny sposób wykorzystywać potencjał zielonej infrastruktury⁽⁴⁾.

4.8.2 Degradacja ekosystemów w UE jest przede wszystkim skutkiem wzrastającego zużycia gruntów, ich fragmentacji i intensywnego użytkowania. Zielona infrastruktura może być środkiem odwracającym tę negatywną tendencję. Należy wesprzeć tę inicjatywę poprzez zastosowanie w europejskiej **polityce ochrony gleb** wzmocnionych środków zmierzających do zmniejszenia zużycia gruntów, nie wyłączając również podjęcia kroków ustawodawczych⁽⁵⁾.

4.8.3 Zielona infrastruktura, poprzez ochronę gruntów naturalnych, przyczynia się również do obniżenia emisji CO₂. W obliczu ogólnego celu **polityki przeciwdziałania zmianie klimatu**, zgodnie z którą gospodarka europejska ma rozwijać się w stronę gospodarki ekologicznej, redukującej do minimum emisję dwutlenku węgla, dobrze funkcjonujące ekosystemy tym bardziej zyskują na znaczeniu. Różnorodne wykorzystanie zielonej infrastruktury powinno zostać szczególnie uwzględnione w strategiach państw członkowskich dotyczących dostosowania do zmiany klimatu.

Bruksela, 16 października 2013 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Henri MALOSSE

⁽⁴⁾ Opinia EKES-u w sprawie planowania przestrzennego obszarów morskich oraz zintegrowanego zarządzania strefą przybrzeżną (jeszcze nieopublikowana w Dz.U.).

⁽⁵⁾ Opinia EKES-u w sprawie 7. unijnego programu działań w zakresie środowiska (pkt 4.2.2). Dz.U. C 161 z 6.6.2013, s. 77–81.